

Ergoterapi på sengepost

Elin Hernes
Spesialergoterapeut
Klinikk for Kliniske Servicefunksjoner
Ortopedisk avd, St.Olavs Hospital
Fast-Track Seminar 10.05.19

Ergoterapi

Kartlegging og vurdering av **FUNKSJON og AKTIVITETSUTFØRELSE**

Prosjekt mål:

- **Målsetning om et differensiert og persontilpasset pasientforløp**
- **Målsetning om tidlig mobilisering og rehabilitering**

Ergoterapi preoperativt

Utgangspunkt for rehabilitering:

Funksjon og aktivitetsutførelse FØR hoftebruddet

Kartlegging og vurdering av oppfølgingsbehov:

- Fallhistorikk, Fysisk funksjon, Kognitiv funksjon, Psykisk funksjon, ADL-funksjon før brudd
- Andre helseutfordringer som har påvirket ADL?
- Bolig og hjelpemidler?

Metode: semistrukturert intervju

Screening premorbid funksjon:

- Barthel ADL-index, Lawton & Brody

Metode: standardiserte skjema

Målsetning med intervensjon

- Gir en **pekepinn på pasientens oppfølgingsbehov** under og etter utskrivelse
- Å **etablere kontakt/samarbeid med pårørende** kan bidra til å sikre informasjon om situasjon og videre oppfølging
- **Igangsette tiltak** for raskere utskrivelse / trygge pasienten
- **Å se hele bildet** i forhold til funksjonsnivå:

Tenke forebyggende - langsiktig funksjon/fall

Pasientens ressurser og utfordringer

Funksjon og aktivitetsutførelse

Ergoterapi postoperativt

- Vurdering av fallrisiko
- Informasjon om fallforebygging til pasienten/pårørende
- ADL- trening, veiledning i forhold til aktivitet og deltakelse
- Kartlegging av bolig og hjelpemiddelbehov
- Skaffe til veie nødvendige hjelpemidler dersom pasienten utskrives direkte til hjemmet

- Screening: Postoperativ Barthel ADL- index, gjøres tettest opp mot utreisedato

Øvrige oppgaver i prosjektet

- Registrening i database
  - Delta på daglig tverrfaglig møte
  - Rapport med funksjonsvurdering, gjennomførte tiltak og videre anbefalinger til oppfølgende instans
-

Registrering av data

BARTHEL ADL-INDEKS

Mahoney FL, Barthel DW. Maryland State Med J 1965;14:61-65.
Denne norske versjonen er redigert i 2008 av Ingvild Saltvedt, Jorunn L. Helbostad, Unni Sveen, Pernille Thingstad, Olav Sletvedt og Torgeir Bruun Wyller på grunnlag av flere tidligere norske oversettelser og med hovedvekt på originalpublikasjonen fra 1965.

Navn: _____ J.nr.: _____
Fødselsår/dato: _____ Dato utfyllt: _____
Utfyllt av: _____

GENERELT

Barthel ADL-indeks er først og fremst beregnet på å bli brukt av sykepleiere, ergoterapeuter og fysioterapeuter i deres daglige kontakt med pasientene. Det skal registreres hva pasienten faktisk gjør, ikke hva man tror vedkommende kan mestre. Skår representerer grad av uavhengighet av hjelp fra annen person. Hvis det er nødvendig med tilsyn, er personen ikke uavhengig, men hvis en aktivitet mestres med hjelpemidler er personen uavhengig i denne aktiviteten. For personer uten vesentlig mental svikt (MMSE > 20) og i en stabil klinisk situasjon, er egenrapportert Barthel vanligvis pålitelig. For øvrig kan man som regel regne med at en skår basert på familie og andre med nær kjennskap til personen også er pålitelig.

1. Spising ☐ 2 Helt selvhjulpen. Kan bruke nødvendige hjelpemidler og spiser innen rimelig tid ☐ 1 Behov for noe hjelp, f.eks. til å skjære opp maten ☐ 0 Helt avhengig av hjelp	7. Toalettbesøk ☐ 2 Selvhjulpen ved toalettbesøk eller bruk av toalettstol. Ordner klær, tørker seg, spyr lettoiletet eller tommer bøkken ☐ 1 Trenger hjelp til forflytning, klær, tørke seg ☐ 0 Kan ikke bruke toalett
2. Bading/dusj ☐ 1 Helt selvhjulpen ☐ 0 Trenger hjelp	8. Forflytning mellom seng og stol ☐ 3 Selvhjulpen. Klarer også å låse rullestol og bevege fotstøtte ☐ 2 Klarer forflytningen med litt hjelp eller tilsyn ☐ 1 Kan sitte, men må ha mye hjelp ved forflytning ☐ 0 Kan ikke sitte. Sengeliggende
3. Personlig hygiene ☐ 1 Selvhjulpen. Klarer å vaske ansiktet, kjemme håret, pusse tenner og barbere seg ☐ 0 Trenger hjelp til en eller flere oppgaver	9. Mobilitet ☐ 3 Klarer å gå 50 meter, kan bruke stokk eller krykker, men ikke annet ganghjelpemiddel ☐ 2 Kan gå 50 meter med rullator og/eller støtte/tilsyn av en person ☐ 1 Kan ikke gå, men kan kjøre rullestol uten hjelp 50 meter ☐ 0 Kan ikke kjøre rullestol uten hjelp
4. Påklædning ☐ 2 Selvhjulpen i av- og påklædning. Klarer selv glidelås, knapper og skelisser ☐ 1 Trenger hjelp, men klarer halvparten innen rimelig tid ☐ 0 Trenger hjelp til mer enn halvparten	10. Trappegang ☐ 2 Selvhjulpen. Kan evt. bruke ganghjelpemidler ☐ 1 Trenger hjelp/tilsyn av en person ☐ 0 Kan ikke gå i trapp
5. Tarmkontroll ☐ 2 Kontinent. Klarer selv evt. å sette stikkpille/kyx ☐ 1 Nedsatt kontroll og enkelte "uhell" eller trenger hjelp til evt. å sette stikkpille/kyx ☐ 0 Helt inkontinent eller hyppige "uhell"	Sumskår (maksimal skår 20 poeng)
6. Blærekontroll ☐ 2 Kontinent. Holder seg evt. tørt ved bruk av uridom eller mestrer bruk av kateter på egen hånd ☐ 1 Nedsatt kontroll og enkelte "uhell" eller holder seg tørt med uridom eller kateter, men trenger hjelp for å bruke dette ☐ 0 Helt inkontinent eller trenger permanent kateter	

Personnære Aktiviteter i Dagliglivet (PADL)

The Physical Self-Maintenance Scale (PSMS). M.P. Lawton og E.M. Brody, 1969

Pasientens navn: _____ Dato for samtale: _____
Pårørendes navn: _____ Slektskap: _____
Utfyllt av: _____

Vurdering av pasientens funksjon i dagliglivet. Sett kun ett kryss per spørsmål.

Jo høyere skår på et område, jo mer sannsynlig er det at pasienten kan være i behov av hjelp på det området. Hjelp kan også være veiledning.

A. Toalett

- 1 Klarer seg selv på toalettet, ingen inkontinens.
- 2 Trenger å bli påminnet, eller trenger hjelp til å tørke seg, eller har et fåtall uhell (høyst én gang i uken).
- 3 Er inkontinent (blære eller tarm) i sovende tilstand mer enn én gang i uken.
- 4 Er inkontinent (blære eller tarm) i våken tilstand mer enn én gang i uken.
- 5 Ingen kontroll over blære eller tarm.

B. Spising

- 1 Spiser uten hjelp.
- 2 Spiser med litt hjelp og/eller trenger tilpasset mat, eller hjelp til å rydde opp etter måltidet.
- 3 Spiser med moderat hjelp og er rotete.
- 4 Trenger mye hjelp ved alle måltider.
- 5 Spiser ikke selv og motsetter seg forsøk på å bli matet av andre.

C. Påklædning

- 1 Klær av og på seg selv, velger ut klær fra egen garderobe.
- 2 Klær av og på seg selv med lite hjelp.
- 3 Trenger moderat grad av hjelp ved påklædning og/eller utvelgelse av klær.
- 4 Trenger mye hjelp ved påklædning, men samarbeider med den som forsøker å hjelpe.
- 5 Kan ikke kle på seg selv og motsetter seg aktivt andres forsøk på å hjelpe.

Kommentarer:

D. Egenpleie (hår, negler, hender, ansikt, klær)

- 1 Er alltid pent kledd og velstelt, uten hjelp.
- 2 Steller seg selv tilstrekkelig godt, men trenger av og til litt hjelp, f.eks. til barbering.
- 3 Trenger moderat og regelmessig hjelp eller veiledning til egenpleie.
- 4 Trenger hjelp til all egenpleie, men holder seg velstelt ved hjelp fra andre.
- 5 Motsetter seg aktivt andres forsøk på hjelp til egenpleie.

E. Fysisk bevegelse

- 1 Går utendørs, både kortere og lengre avstander.
- 2 Går innendørs og kortere avstander utendørs i nærmiljøet.
- 3 Kan forflytte seg ved hjelp av (kryss av en)
A. annen person
B. rekkverk
C. stokk/staver
D. rullator

E1. rullestol, kommer i den og ut av den på egen hånd

- E2. rullestol, trenger hjelp til å komme i den og ut av den

- 4 Sitter uten støtte i stol eller rullestol, men kan ikke forflytte rullestolen selv.
- 5 Sengeliggende mer enn halvparten av tiden.

F. Kroppsvask

- 1 Vasker seg selv uten hjelp (ved vasken, i dusjen eller i badekaret).
- 2 Vasker seg selv, men trenger hjelp inn og ut av badekaret/dusjen.
- 3 Vasker ansikt og hender, men kan ikke vaske resten av kroppen.
- 4 Vasker seg ikke selv, men er samarbeidsvillig når andre hjelper.
- 5 Prøver ikke å vaske seg selv og gjør motstand når andre forsøker å hjelpe.

Erfaringer så langt..

- **Tidlig intervensjon:** nødvendig for å legge en effektiv og differensiert plan.
- **Grundig funksjonsvurdering/aktivitetsutførelse:** effektiv rehabiliteringsplan og redusert liggetid. Nødvendig i tillegg til screening.
- **Konkrete tiltak i tidlig fase:** kan medføre raskere gjenvinning av funksjon. Gode tilbakemeldinger fra helsehus/rehabteam/kommunal fysio-og ergoterapitjeneste.
- **Økt tverrfaglig samarbeid:**
  - Ivaretar pasientens komplekse problemstillinger.
  - Gir trygghet og forutsigbarhet innad i avdelingen og for pasient og pårørende.